

نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در توسعه دانش جهانگردی

دکتر محمدعلی زکی *

چکیده:

جهانگردی به مثابه حوزه‌ای مستقل و جدید علمی تلقی می‌شود که دانشمندان متعدد علوم انسانی و اجتماعی به بررسی آن می‌پردازند. جهانگردی علاوه بر بخش صنعت، در محیط‌های دانشگاهی مدنظر می‌باشد. کارکرد دانشگاه‌ها در حوزه جهانگردی شامل دو قلمرو آموزش (تربیت نیروی ماهر) و پژوهش می‌باشد.

فناوری اطلاعات و اینترنت به طور قابل ملاحظه‌ای فعالیت‌های علمی را تحت تاثیر خود قرار داده است. واژه‌هایی هم چون آموزش الکترونیکی، تجارت الکترونیکی و هم چنین جهانگردی الکترونیکی (E-Tourism) معرف این تاثیر است.

فناوری اطلاعات و اینترنت دو کارکرد آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها در حوزه جهانگردی را متحول نموده است و هدف مقاله حاضر بررسی این تاثیر در ابعاد دهگانه خواهد بود.

---

* - استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه امام حسین (ع)

طرح موضوع

کاربری فناوری اطلاعات و اینترنت در کلیه جنبه‌های زندگی اجتماعی و اقتصادی جریان دارد. پیشرفت‌های فناوری اطلاعات بسیار شتابان است و این در حالی است که فناوری سریعاً کهنه می‌شود و نیازمند تسلط بر دانش و مهارت‌های جدید است. فناوری اطلاعات تحولات عظیمی در حوزه‌های متعدد علوم، تجارت، اقتصاد و غیره ایجاد نموده است و دامنه این تأثیرات و تغییرات بنیادی هم چنان رو به افزایش است. فناوری اطلاعات به طرق مختلفی سعی در جلب مشتریان دارد از آن جمله: افزایش کیفیت، ارائه خدمات آسان، دسترسی در کوتاه‌ترین زمان، حذف محدودیت‌های مکانی و افزایش دانش و آگاهی فراگیران و کاربران. پیشرفت‌های حاصله از فناوری اطلاعات موجب توجه به واژه‌هایی هم چون تجارت الکترونیکی، آموزش الکترونیکی، دولت الکترونیکی و غیره گردیده است.

گرچه شروع تحول فناوری اطلاعات از حوزه نظامی بوده، اما رفته رفته به دلیل تأثیرگذاری عمیق، به محیط‌های علمی و دانشگاهی وارد شده و با سرعت و کیفیت قابل ملاحظه‌ای دانشگاه‌ها و محیط‌های علمی را کاملاً متأثر ساخته است؛ به نحوی که در مدت زمان کوتاهی عموم رشته‌های دانشگاهی سعی در بهره‌برداری و استفاده بهینه از امکانات موجود در فناوری اطلاعات و اینترنت داشته است و خود را با پیشرفت‌های موجود در فناوری اطلاعات سازگار نموده‌اند.

رشد فزاینده جهانگردی در کشورهای مختلف موجب توجه دولتمردان به بخش صنعت گردشگری شده است. علاوه بر آن به بخش آکادمیکی و علمی گردشگری نیز پرداخته می‌شود و این امر باعث توجه به تربیت نیروی ماهر و متخصص در حوزه جهانگردی در کشورهای مختلف گردیده است که این کارکرد برعهده مراکز دانشگاهی می‌باشد. در عموم دانشگاه‌های کشورهای مختلف به گردشگری به مثابه رشته‌ای دانشگاهی توجه می‌شود.

نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در جهانگردی و گردشگری در دو حوزه مهم و اساسی عرضه شده است: الف) نقش که در قلمرو صنعت جهانگردی هم چون هتلداری، دفاتر خدمات پروازی، مراکز خدمات جهانگردی، بازاریابی و تبلیغات جهانگردی مدنظر می‌باشد. ب) نقشی که در حوزه دانش جهانگردی هم چون آموزش

و پژوهش از خود نشان داده است. بیشترین تمایل و گرایش صاحب‌نظران اختصاص به قلمرو نخست داشته است (نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در بخش صنعت جهانگردی) و کمتر به نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در حوزه دانش جهانگردی توجه شده است. بر این اساس سعی مقاله حاضر ارائه کاربردهای مختلف فناوری اطلاعات در حوزه جهانگردی به مثابه حوزه‌ای علمی و دانشگاهی خواهد بود. سوالات ذیل تعیین‌کننده چارچوب کلی مقاله حاضر می‌باشد:

الف) در بخش آموزش جهانگردی:

- ۱- رکن مهم آموزش آکادمیکی و دانشگاهی متکی بر کتاب و تازه‌های نشر است. در زمینه تازه‌های کتاب جهانگردی چگونه می‌توان از امکانات و خدمات فناوری اطلاعات و اینترنت استفاده نمود؟
- ۲- کتابشناسی شامل معرفی کتاب‌های منتشره در حوزه‌ای خاص و تخصصی می‌باشد. فناوری اطلاعات و اینترنت چه تسهیلاتی در زمینه ارائه کتابشناسی‌های متعدد جهانگردی و گردشگری را می‌تواند به کاربران ارائه نماید؟
- ۳- آموزش الکترونیکی سعی در ارائه مطالب علمی و دانشگاهی دارد. امکانات موجود در اینترنت چگونه می‌تواند کاربران را در زمینه دوره‌های آموزش الکترونیکی جهانگردی رهنمون گردد؟
- ۴- انجمن‌های علمی محیطی مشخص برای تولید و فعالیت علمی تخصصی محسوب می‌شوند. فناوری اطلاعات و اینترنت چه خدماتی در حوزه انجمن‌های علمی جهانگردی می‌توان ارائه دهد؟
- ۵- رشد جهانگردی مدیون توجه آن در محیط‌های علمی و دانشگاهی است. فناوری اطلاعات و اینترنت چه تسهیلاتی در جهت معرفی مراکز دانشگاهی جهانگردی می‌تواند در اختیار کاربران قرار دهد؟

ب) در بخش پژوهش جهانگردی:

- ۶- مجلات علمی تخصصی به ارائه اطلاعات و یافته‌های علمی پژوهشی در حوزه‌های تخصصی مختلف می‌پردازند. فناوری اطلاعات و اینترنت چگونه می‌تواند

اساتید و دانشجویان را در زمینه دسترسی به مجلات علمی تخصصی جهانگردی راهنمایی کند؟

۷- برگزاری همایشهای علمی تخصصی بخش قابل توجه و چشمگیری در علوم متعدد تلقی می‌شود. فنآوری اطلاعات و اینترنت چگونه خدماتی در راستای همایشهای علمی تخصصی جهانگردی می‌توان ارائه دهد؟

۸- پایان‌نامه‌های دانشگاهی یکی از تولیدات پژوهشی دانش‌آموختگان دانشگاهی است. فنآوری اطلاعات و اینترنت چه خدماتی در زمینه پایان‌نامه‌های جهانگردی می‌تواند در اختیار فراگیران قرار دهد؟

۹- موسسات و سازمانهای جهانگردی به اشکال مختلف به فعالیت علمی-آموزشی در زمینه جهانگردی مشغول هستند. فنآوری اطلاعات چگونه می‌تواند کاربران را با موسسات و سازمانهای جهانگردی آشنا نماید؟

۱۰- مراکز تحقیقاتی جهانگردی به انجام فعالیت‌های پژوهشی اشتغال دارند. فنآوری اطلاعات و اینترنت چگونه می‌تواند فراگیران را با مراکز تحقیقاتی جهانگردی آشنا سازد؟

سابقه و تاریخچه موضوع تحقیق

انواع گوناگون تولیدات علمی شامل مقالات، کتب منتشره و غیره به بررسی نقش فنآوری اطلاعات و اینترنت در جهانگردی پرداخته‌اند که موارد ششگانه مهم به فرار ذیل فهرست‌وار معرفی می‌شوند:

الف) کتب منتشره در زمینه فنآوری اطلاعات و ارتباطات و جهانگردی که توسط نویسندگان متعددی تهیه گردیده به عنوان نمونه کلاین، اشمیت، تجوآوورثنر (۱۹۹۶)، بوهایلیس، تجوآ و جعفری (۱۹۹۸)، بوهایلیس، شرتلر (۱۹۹۹) و فریو (۲۰۰۰).

ب) کتابشناسی جامع منابع، کتاب و مقالات منتشره در زمینه فنآوری اطلاعات در جهانگردی و مهمان‌نوازی نوشته بوهایلیس (۱۹۹۶).

ج) مجموعه منابع تحقیقاتی در زمینه جهانگردی و فنآوری اطلاعات موجود در کتابخانه ملی جهانگردی و تجارت الکترونیکی دانشگاه الینویس ایالات متحده امریکا که قابلیت استفاده از طریق اینترنت می‌باشد (جدول شماره ۱).

جدول ۱- انواع و تعداد منابع تحقیقاتی در زمینه موضوع تحقیق موجود در کتابخانه ملی دانشگاه الینویس امریکا

تعداد	نوع منبع تحقیقاتی
۱۲۹۶	مقالات مجلات علمی
۵۸۸	کتاب
۵۸	رساله پایان نامه
۱۶۶	منابع مرجع
۲۷	کتب ویراستاری شده
۱۵	منابع الکترونیکی
۶۵	گزارشهای منتشره
۲۲۱۶	جمع

منبع: <http://tourism.temple.edu/biblio/bibinfo.htm>

د) مجله فناوری اطلاعات و جهانگردی که به درج مقالات علمی تخصصی در زمینه موضوع می پردازد و از طریق اینترنت نیز قابل دسترسی می باشد.

ه) مقالات متعدد منتشره در زمینه وضعیت فناوری اطلاعات در جهانگردی که فقط به سه مورد مهم اشاره می شود: مقاله تحقیق درباره فناوری اطلاعات در صنعت همان نوازی (اوکانور و مورفی، ۲۰۰۴)، مقاله تحقیقات فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه مسافرات و جهانگردی: رویکردها و جهت گیری ها (فریو، ۲۰۰۰)، مقاله کاربرد حوزه استراتژیک فناوری های اطلاعاتی در صنعت جهانگردی (بوهایس، ۱۹۹۸).

و) راهنمای مربوط به فناوری اطلاعات و جهانگردی که به بررسی و معرفی سه نوع کلی منابع پژوهشی در زمینه موضوع می پردازد: ۱) کتب منتشره در زمینه موضوع تحقیق (جدول شماره ۲)، ۲) معرفی مجلات علمی تخصصی در زمینه موضوع، ۳) معرفی سایت های اطلاع رسانی اینترنتی در زمینه موضوع (روبرتو، ۲۰۰۳).

نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در توسعه دانش جهانگردی:

۱) کتاب‌های منتشره

یکی از امکانات موجود در شبکه جهانی اینترنت، مربوط به پایگاههای اطلاع‌رسانی در زمینه معرفی تازه‌های کتاب می‌باشد. با مراجعه به هر کدام از پایگاههای اطلاع‌رسانی اینترنتی می‌توان نسبت به جدیدترین کتاب‌های منتشره در زمینه فناوری اطلاعات و جهانگردی آشنا شد. یکی از پایگاههای اینترنتی شبکه آمازون است. در بخش کتاب سایت آمازون با استفاده از منوی جستجو به اطلاعات مورد نظر می‌توان دست یافت:

<http://www.amazon.com/books.htm>.

۲) کتابشناسی

کتابشناسی به معرفی کلیه منابع و کتابهای منتشره در حوزه‌ای خاص می‌پردازد. کتابشناسی به جهت تنوع، گستردگی و جامعیتی که برخوردار می‌باشد، از نظر اطلاع‌رسانی منبعی مفید و ارزشمند محسوب می‌شود. یکی از کاربردهای فناوری اطلاعات و اینترنت مربوط به وجود انواع مدارک الکترونیکی کتابشناسی در زمینه جهانگردی می‌باشد. کاربران با استفاده از پایگاههای اطلاع‌رسانی مورد نظر قادر به دسترسی انواع مدارک و اطلاعات متنوع و تازه در زمینه‌های متعدد جهانگردی خواهند بود که به اهم آنها اشاره می‌شود: علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

جدول ۲- کتب مرجع منتشره به زبان انگلیسی در زمینه موضوع تحقیق

به تفکیک نویسنده، سال انتشار و عنوان

نویسنده	عنوان کتاب منتشره
Inkpen(1998)	فناوری اطلاعات برای مسافرت و جهانگردی
Sheldon(1997)	فناوری اطلاعات جهانگردی
Werthner,Klein(1999)	فناوری اطلاعات و جهانگردی
Buhalis(2000)	جهانگردی الکترونیکی
Buhalis, Law(2001)	کانالهای توزیع جهانگردی
O' Connor(1999)	توزیع فناوری الکترونیکی در جهانگردی
O' Connor(2000)	کاربرد کامپیوتر در مهماننوازی
Collins, Malik(1999)	فناوری اطلاعات مهماننوازی
Kasavana, Cahill(1997)	مدیریت کامپیوتر در صنعت مهماننوازی
Peacock(1995)	فناوری اطلاعات در صنعت مهماننوازی
Carter, Bedard(2001)	نجات الکترونیکی برای جهانگردی
Carter, Richer(1999)	بازاریابی مقاصد جهانگردی
Marcussen(1999)	
Theobald, Dusmore(2000)	استفاده اینترنت برای خدمات مسافری و جهانگردی اروپایی
Sweeney(2000)	منابع اینترنتی برای اوقات فراغت و جهانگردی
Chaffey(2002)	بازاریابی اینترنتی برای نجات جهانگردی
Greenberg(2002)	مدیریت جهانگردی الکترونیکی
	مدیریت روابط مشتریان

منبع: <http://www.hlst.ltsn.ac.uk/resources/ict.pdf>

الف) کتابشناسی آموزش جهانگردی (تهیه شده توسط ترایی) شامل ۲۱ صفحه و دارای حجم اطلاعات ۱۳KB می باشد.

جدول ۳- نمونه صفحه اول کتابشناسی الکترونیکی آموزش جهانگردی

Tribe's Tourism Education Bibliography

The following is a comprehensive bibliography for tourism education. The list includes references for tourism education specifically and general references to higher education. Please help to keep the resource up to date and comprehensive by emailing suggestions to John Tribe for new items to be added.

The following is a more general list of tourism books:

The Association of Tourism Teachers and Trainers Tourism and Hospitality Bibliography

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Airey, D. and Frontistis, A., 1997, Attitudes to careers in tourism: an Anglo Greek comparison. *Tourism Management*. 18: 3, 149-158

Airey, D. and Johnson, S., 1998, The Profile of Tourism Studies Degree Courses in the UK: 1997/98, London, The National Liaison Group for Higher Education in Tourism

Airey, D. and Johnson, S., 1999, The content of degree courses in the UK, *Tourism Management*, 20: 229-235

Airey, D. and Middleton, V., 1984, Tourism education course syllabuses in the UK: A review, *Tourism Management*, 5(1), 57-62

Airey, D. and Nightingale, M., 1981, Tourism occupations, career profile and knowledge, *Annals of Tourism Research*, 8(1)

منبع: <http://www.tourismeducation.org/bibliography.hth>

ب) کتابشناسی انسانشناسی جهانگردی (تهیه شده توسط لاولس) شامل ۵۳ صفحه:

<http://coombs.anu.edu.au/biblio/bibliographytourism.htm>

جدول ۴- نمونه صفحه اول کتابشناسی الکترونیکی انسانشناسی جهانگردی

Bibliography of the Anthropology of Tourism

by

robert.lawless@wichita.edu Robert Lawless

Bibliography of the Anthropology of Tourism

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

A

Abbink, J. 2000. Tourism and Its Discontents: Suri-Tourist Encounters in Southern Ethiopia. *Social Anthropology* 8:1-17.

Acciaoli, G. 1985. Culture as Art: From Practice to Spectacle in Indonesia. *Canberra Anthropology* 8:148-172.

Abram, Simone, Jacqueline Waldren, and Don V. L. Macleod. 1997. *Tourists and Tourism: Identifying with People and Places*. New York: Berg.

Adams, J. 1972. Why the American Tourist Abroad is Cheated: A Price Theoretical Analysis. *Journal of Political Economics* 80:203-207.

Adams, Kathleen M. 1984. Come to Tana Toraja, "Land of the Heavenly Kings": Travel Agents as Brokers in Ethnicity. *Annals of Tourism Research* 11:469-485.

Adams, Kathleen M. 1988 *Carving a New Identity: Ethnic and Artistic Change in Tana Toraja*. Ph.D. dissertation, University of Washington.

Adams, Kathleen M. 1990. *Cultural Commoditization in Tana Toraja, Indonesia*.

Cultural Survival Quarterly 14(1):31-33.

(ج) کتابشناسی اثرات اقتصادی جهانگردی (تهیه شده توسط چانگ) شامل ۱۰ صفحه و دارای حجم اطلاعات ۳۰ KB می‌باشد.

جدول ۵- نمونه صفحه اول کتابشناسی الکترونیکی اثرات اقتصادی جهانگردی.

Bibliography of Economic Impacts of Parks, Recreation and Tourism

Prepared by Wen-Huei Chang

Last updated: June 19, 2000

This bibliography presents diverse applications and concepts of economic impacts studies on recreation and tourism. The sources of this bibliography vary from classic texts to contemporary research. Most of the contemporary studies on economic impacts of recreation and tourism use input-out models, other approaches such as economic base models, econometric techniques, hybrid models, and non-survey methods are also included in this bibliography.

Although the primary focus is on park, recreation and tourism related studies, it attempts to cover the major approaches in economic impact analysis, especially the input-output models, for concepts and technical references.

The annotations are grouped into ten sections, they are:

1. Texts and Classic References
2. Economic Impact Methods and Concepts
3. Measuring Spending

4. I-O Techniques, Modifications and Revises of I-O Models
5. Multipliers: Concepts and Applications
6. Multipliers: Estimation
7. Case Studies
8. Project Reports
9. Dissertations
10. Technical References

For Michigan State University users, you can also check out the most cited journals and periodicals including call numbers and locations in MSU. Please E-mail me at changwe4@msu.edu for comments, suggestions, and feedback. Thank you.

Texts and Classic References

Bull, Adrian. (1995). *The economics of travel and tourism*. Melbourne, Australia: Longman.

Bulmer-Thomas, V. (1982). *Input-output analysis in developing countries : sources, methods, and applications*. Chichester, New York: Wiley.

منبع: <http://www.msu.edu/user/changwe4/bibli.htm>

۳) مجلات علمی تخصصی

بخشی از فعالیت‌ها و تولیدات علمی در قالب مجلات علمی تخصصی نمایان می‌شود. وجود مجلات علمی تخصصی در زمینه‌های مختلف و متعدد علوم موجب رشد چشمگیر یافته‌های علمی در دو بخش نظری و پژوهشی گردیده است. تعداد رو به افزون مجلات علمی تخصصی در زمینه جهانگردی بخش دیگر اهمیت مطالعات جهانگردی می‌باشد. تنوع، تعدد، گستردگی مقالات مندرج در مجلات مذکور باعث توسعه یافتگی حوزه علمی جهانگردی می‌شود. مجلات علمی تخصصی فضائی مناسب برای ارائه مطالب جدید علمی نموده و از سوئی دیگر باعث آشنائی محققان و صاحب‌نظران با رهیافت‌ها و یافته‌های پژوهشی سایر دانشمندان در حوزه جهانگردی می‌گردد. فهرست مجلات منتشره مهم در زمینه جهانگردی به ترتیب سال انتشار، محل انتشار در جدول شماره ۶ معرفی می‌شود.

جدول ۶- مجلات مرجع علمی تخصصی منتشره به زبان انگلیسی به تفکیک سال انتشار، محل انتشار و عنوان مجله

عنوان مجله	کشور(محل) انتشار	سال انتشار
Journal of Travel Research	ایالات متحده	۱۹۶۲
Annals of Tourism Research	ایالات متحده	۱۹۷۳
Tourism Recreation Research	هند	۱۹۷۶
Tourism Management	نیوزیلند	۱۹۸۰
Anatolia	ترکیه	۱۹۹۰
Journal of Tourism Studies	استرالیا	۱۹۹۰
Journal of Travel and Tourism Marketing	ایالات متحده	۱۹۹۲
Festival Management and Event Tourism	کانادا	۱۹۹۳
Journal of Sustainable Tourism	بریتانیا	۱۹۹۳
Journal of Vocation Marketing	استرالیا	۱۹۹۴
International Journal of Tourism Research	بریتانیا	۱۹۹۵
Tourism Economic	بریتانیا	۱۹۹۵
Asia Pacific Journal of Tourism Research	ایالات متحده	۱۹۹۶
Tourism Analysis	ایالات متحده	۱۹۹۶
Pacific Tourism Review	استرالیا	۱۹۹۷
Current Issues in Tourism	نیوزیلند	۱۹۹۸
Information Technology and Tourism	استرالیا	۱۹۹۸
International Journal of Hospitality and Tourism Administration	ایالات متحده	۱۹۹۸
Tourism Culture and Communication	استرالیا	۱۹۹۸
Tourism Geographies	ایالات متحده	۱۹۹۹

سایت‌های اینترنتی امکاناتی برای کاربران فراهم نموده که با مراجعه به آدرس‌های اینترنتی می‌توان از مجلات علمی تخصصی در زمینه فن‌آوری اطلاعات و جهانگردی استفاده نمود که برای نمونه برخی از آنها معرفی می‌شوند:

- *Information Technology & Tourism – Applications, Methodologies, Techniques*, published by Cognizant, USA. <http://itt.ec3.at/>
- *Information Technology in Hospitality* (formerly International Journal of Hospitality Information Technology), published by HITA (Hospitality Information Technology Association) and HFTP (Hospitality Financial and Technology Professionals), USA. <http://www.hitaworld.org/ITH.htm>
- *Annals of Tourism Research*, Elsevier Science, Oxford, UK. <http://www.elsevier.com/inca/publications/store/6/8/9/index.htm>

- *International Journal of Tourism Research*, John Wiley & Sons, Inc.
<http://www.wiley.com/cda/product/0,,JTR|desc|2968,00.html>
- *Journal of Travel Research*, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.
<http://www.sagepub.com/journal.aspx?pid=45>
- *Journal of Travel & Tourism Marketing*, Haworth Press, NY
<http://www.haworthpressinc.com/store/product.asp?sku=J073>
- *Journal of Vacation Marketing*, Henry Stewart Publications, USA
<http://www.henrystewart.com/journals/hspindex.htm?vm/index.html~mainFrame>
- *Tourism Management*, Butterworth-Heineman Oxford, UK
<http://www.elsevier.com/inca/publications/store/3/0/4/7/2/index.htm>
- *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, Elsevier Science Inc. NY
<http://www.hotelschool.cornell.edu/publications/hraq/>
- *International Journal of Hospitality Management*, Butterworth-Heineman, Oxford, UK.
<http://www.elsevier.com/inca/publications/store/6/5/9/index.htm>

۴) پایان نامه‌های تحصیلات تکمیلی

یافته‌های موجود در شبکه جهانی اینترنت بازگوکننده آن است که بیش از ۳۷۰ پایان‌نامه دکتری در طی سالهای ۲۰۰۰ - ۱۹۸۷ میلادی در ایالات متحده امریکا و کانادا در زمینه جهانگردی انجام شده است. اطلاعات معرف آن است که بیشترین تحقیقات مذکور به ترتیب فراوانی به رشته‌های نه‌گانه تفریحات (۹۴ مورد)، جغرافیا (۵۰ مورد)، انسانشناسی (۴۸ مورد)، مدیریت بازرگانی (۲۹ مورد)، تاریخ و علوم تربیتی (هرکدام به طور جداگانه ۲۸ مورد)، اقتصاد (۲۶ مورد)، برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای (۱۴ مورد) و جامعه‌شناسی (۱۳ مورد) اختصاص داشته است (جدول شماره ۷).

جدول ۷- پایان‌نامه‌های دکتری در زمینه جهانگردی در ایالات متحده و کانادا
به تفکیک رشته و تعداد در طی سالهای ۲۰۰۰-۱۹۸۷ میلادی

تعداد	رشته	تعداد	رشته	تعداد	رشته
۹	مطالعات امریکائی	۵۰	جغرافیا	۴۸	انسانشناسی
۲	کشاورزی	۱۳	جامعه شناسی	۷	ارتباطات
۱	علوم سیاسی	۳	روان شناسی	۲۶	اقتصاد
۶	سائرموارد	۳	محیط زیست	۳	ادبیات
۳۷۲	جمع	۳	مهندسی	۱۱	برنامه ریزی شهری
		۲۸	علوم تربیتی	۲۸	تاریخ
		۲۹	مدیریت بازرگانی	۹۱	تفریحات

توضیحات: منظور از سایر رشته‌ها شامل موارد ذیل (هر کدام یک مورد) می‌باشد:
بهداشت، سینما، زنان، اطلاع‌رسانی، جهانگردی، زیست‌شناسی.

منبع: <http://www.geog.nau.edu/tg/contents/support.html>.

۵- دانشگاهها و مراکز آموزشی

بخش دیگری از کاربردهای فناوری اطلاعات و اینترنت اختصاص به مراکز آموزشی و دانشگاهها دارد که از آن طریق می‌توان با گروههای آموزشی در زمینه جهانگردی ارتباط برقرار نمود و نسبت به وضعیت، نوع فعالیت و همکاری‌های علمی تخصصی کسب اطلاع نمود. البته از آنجایی که در عموم دانشگاههای جهان نسبت به آموزش عالی در زمینه جهانگردی توجه خاص وجود دارد بنابراین ذکر آدرس اینترنتی تمامی دانشگاههای دنیا در این مقاله نمی‌گنجد ولیکن با استفاده از کلیدواژه نام دانشگاه مربوطه و عنوان گروه مدیریت جهانگردی می‌توان در این خصوص استفاده نمود.

۶- دوره‌های آموزشی

بخش دیگری از کاربردهای فناوری اطلاعات و اینترنت اختصاص به دوره‌های آموزشی دارد که در این دوره‌ها اطلاعات متنوعی شامل موارد ذیل وجود دارد: منابع درسی، عناوین آموزشی براساس هفته‌های آموزشی، تهیه‌کننده، سال و دانشگاه، ملاک امتیازبندی علمی دوره. لازم به ذکر است که با استفاده از کلیدواژه دوره آموزشی و هم

چنین جهانگردی می‌توان اطلاعات متنوعی را در اینترنت جستجو نمود که از آن میان به چند مورد مهم اشاره می‌شود:

(الف) دوره آموزشی الکترونیکی جامعه‌شناسی جهانگردی:

<http://www.weslyan.edu/course/soc367.htm>.

<http://www.utsa.edu/gcat/chapter7/colfa/soc.htm>.

(ب) دوره‌های آموزشی الکترونیکی مدیریت جهانگردی:

<http://www.ctech.ac.za/crses/tourismmanagement.htm>.

(ج) دوره‌های آموزشی الکترونیکی اقتصاد جهانگردی:

<http://www.univeritycollege.du.edu/program/academic/oncampus/epm.htm>.

(د) دوره‌های آموزشی الکترونیکی انسانشناسی جهانگردی:

<http://www.anthropology.hawaii.edu/faculty/white/610.htm>.

۷- همایشهای علمی تخصصی

بخش دیگری از نقش فناوری اطلاعات اختصاص به همایشهای علمی تخصصی دارد. همایشهای علمی تخصصی از چند جهت دارای اهمیت می‌باشند: نخست آنکه یافته‌های علمی تازه و نو در آنها ارائه می‌شود و بدین وسیله به تولید علم در حوزه‌های تخصصی توجه می‌شود. علاوه بر آن فضایی برای ارتباطات علمی میان دانشمندان تلقی می‌گردد و به واسطه آنها، دانشمندان با یکدیگر ارتباط علمی برقرار می‌کنند.

در زمینه جهانگردی همایشهای علمی تخصصی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برگزار می‌شود که فناوری اطلاعات نقش قابل توجهی در ارائه آگاهی‌های لازم به متخصصان ایفاء می‌کند. در ذیل به برخی از موارد مهم همایشهای علمی تخصصی اشاره می‌شود:

کنفرانس بین‌المللی فناوری اطلاعات و جهانگردی و مسافرت (سوئیس، ۲۰-۱۸ ژانویه سال ۲۰۰۶ میلادی).

<http://www.ifitt.org>

کنفرانس بین‌المللی جهانگردی فرهنگی و اجتماعات محلی (اندونزی، ۱۰-۸ فوریه،

سال ۲۰۰۶ میلادی).

<http://www.budpar.go.ig>

کنفرانس جهانگردی فرهنگی (کلمبیا، ۱۶-۱۴ اکتبر، سال ۲۰۰۴ میلادی)

<http://www.cirac.ca/pdf/dreamsandschemes.htm>

کنفرانس سالانه انجمن بین‌المللی معلمان مسافرت و جهانگردی (نوآدای

ایالات متحده آمریکا، ۱۴-۱۲ اکتبر، سال ۲۰۰۶ میلادی)

<http://www.istte.org>

کنفرانس سالانه انجمن تحقیقات مسافرت و جهانگردی (ایرلند، ۲۱-۱۸ ژوئن، سال

۲۰۰۶ میلادی)

<http://www.ttra.com/pub/162.htm>.

۸ و ۹ و ۱۰- سازمانها، مراکز و انجمن‌های علمی تخصصی

بخشی دیگر از تلاشهای علمی محققان و دانشمندان از طریق ارتباطات علمی همانند سازمانها، مراکز پژوهشی و انجمن‌های علمی انجام می‌گردد که البته هر کدام از موارد سه‌گانه فوق را می‌توان به طور جداگانه بررسی نمود. فنآوری اطلاعات و اینترنت امکاناتی فراهم می‌نماید تا از طریق آن بتوان در زمینه‌های متعدد علوم و هم‌چنین در زمینه جهانگردی اطلاعات متنوع و مفیدی را بدست آورد. البته در دو زمینه صنعت و دانش جهانگردی موسسات، مراکز پژوهشی و انجمن‌های علمی بیشماری وجود دارد که به اهم آنها اشاره می‌شود:

1-Association of Tourism Teachers and Trainers (ATTT)

United Kingdom Tel: (+44-20) 74882789 Fax: (+44-20) 74889148

E-Mail: <mailto:tour.soc@btinternet.com>

E-Mail: <mailto:admin@toursoc.org.uk>,

Internet: <http://www.toursoc.org.uk/attt.htm>

2-Balkan Association for Tourism Education & Research

Greece Tel: (+30) 2310347521 Fax: (+30) 2310347521

E-Mail: <mailto:baterorg@hotmail.com>, Internet:

<http://www.bater.8m.net/>

3-Centre International de Recherches et d'Etudes Touristiques

(CIRET), France Tel: (+33) 442969935

Fax: (+33) 442233720

E-Mail: <mailto:ciret@free.fr>, Internet:

<http://www.cirettourism.com/>

4-ATLAS European Association for Tourism and Leisure
duation

Tilburg University, Netherlands Tel: (+31-13) 4662313

Fax: (+31-13) 4662370,

E-Mail: <mailto:info@atlaseuro.org> Internet:

<http://www.atlaseuro.org/>

5-European Tourism Research Institute (ETOUR)

Mid Sweden University, Tel: (+46-63) 195836,

Fax: (+46-63) 195810, E-Mail: <mailto:info@etour.se>

Internet: <http://www.etour.se/>

6-FUTURISTA International Student Tourism Association

Germany, Tel: (+49-651) 9942527 Fax: (+49-651) 9940902

E-Mail: <mailto:mail@futurista.de>, Internet:

<http://www.futurista.de/>

7-International Academy for the Study of Tourism, Spain

8-International Council on Hotel, Restaurant & Institutional

Education (CHRIE), U.S.A. Tel: (+1-804) 747-4971

Fax: (+1-804) 747-5022, E-Mail: <mailto:info@chrie.org>

Internet: <http://www.chrie.org/>

International Holistic Tourism Education Centre (IHTEC)

9-Canada, Tel: (+1-905) 820-5067, Fax: (+1-905) 820-6536

E-Mail: <mailto:julia@ihtec.on.ca>, Internet:

<http://www.ihtec.on.ca/>

International Society of Travel & Tourism Educators (ISTTE)

U.S.A. Tel: (+1-313) 526-0710 Fax: (+1-313) 526-0710

E-Mail: <mailto:istte@aol.com>, Internet: <http://www.istte.org/>

10-Latin American and Caribbean Center for Tourism Research

and Documentation (CIDTUR), Havana, Cuba, Tel: (+53-7) 63878

ext. 229

E-Mail: <mailto:cidtur@eaeht.eht.cu>

11-Travel and Tourism Research Association (TTRA)

U.S.A. Tel: (+1-208) 429-9511 Fax: (+1-208) 429-9512

E-Mail: <mailto:info@ttra.com>, Internet: <http://www.ttra.com/>

12-International Center for Tourism and Hospitality

Research (ICTHR)

Internet: <http://icthrbournemouth.ac.uk/>

13-Institute for Tourism and Recreation Research (ITRR)

Internet: <http://www.itrr.umt.edu/nickerson.htm>.

14-Travel, Tourism and Recreation Resource Center.

Internet: <http://www.tourismcenter.msu.edu.htm>.

15-International Federation for Information Technology and Travel and

Tourism(IFITT).Internet: <http://www.ifitt.org.htm>.

16-International Tourism Research Institute(ITRI),

Internet: <http://www.hrsm.sc.ed/>

17-Association for Tourism and Hospitality Education(ATHE)

Internet: mhttp://wwwailto:cidtur@eaeht.eht.cu

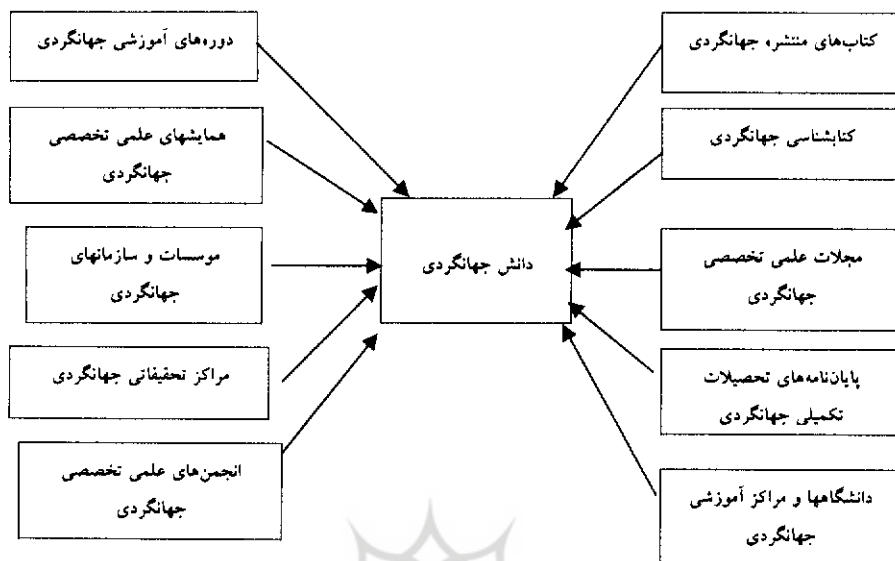
18-Hospitality and Tourism Management Resources Center(HTMRC)

Internet: <http://www.ttra.com/>

نتیجه گیری

جهانگردی به مثابه موضوعی سیال و پیچیده تمامی سطوح متعدد جامعه را در بر گرفته است. جهانگردی از دو جهت مورد توجه قرار گرفته است: صنعت و دانش. مراکز دانشگاهی سعی در انجام کارکرد آموزشی و پژوهشی در حوزه دانش جهانگردی داشته‌اند. از آنجایی که فناوری اطلاعات و اینترنت ابعاد مختلف علوم را تحت تاثیر خود قرار داده است، بخشی از تلاش دانشمندان اختصاص به بررسی و تجزیه و تحلیل نقش فناوری اطلاعات و اینترنت در جهانگردی داشته است و البته این تأثیر در دو حوزه به صورت جداگانه مدنظر می‌باشد: الف) تأثیر اینترنت در صنعت جهانگردی و ب) تأثیر فناوری اطلاعات در دانش جهانگردی. تأثیر فناوری اطلاعات در حوزه توسعه دانش جهانگردی در ده موضوع به تفکیک بررسی گردید که هدف اصلی مقاله نیل به آن بوده است (نمودار شماره ۲). اساتید و دانشجویان علوم جهانگردی با توجه به علائق آموزشی و پژوهشی می‌توانند از فناوری اطلاعات و اینترنت استفاده کنند. با توجه به تنوع و گستردگی نقش‌های دهگانه فوق، مقاله حاضر پیشنهاد می‌دهد که در مطالعات آینده، صاحب‌نظران به تبیین هر کدام از نقش‌های دهگانه بپردازند.

نمودار ۲- نقش دهگانه فناوری اطلاعات و اینترنت در توسعه دانش جهانگردی

منابع و مأخذ

منابع لاتین:

- 1- Apostolopoulos, Y, S. Leivadi, and A. Yiannakis. (2000). *The Sociology of Tourism: 2-Theoretical and Empirical Investigations*, London and New York, Routledge.
- 3- Buhalis. (1996). *Information Technology in Tourism and Hospitality*, *Tourism Review Magazine*, N2:34-36.
- 4- Buhalis. D. (1998). *Strategic use of Information Technology in the Tourism Industry*, *Tourism Management*, V19:409-421.
- 5- Buhalis, D, A.M. Tjoa, and J. Jafari. (1998). *Information and Communication technologies in Tourism*, Vienna, Austria: Springer-Verlag.
- 6- Buhalis, D, and W. Schertler. (1999). *Information and Communication technologies in Tourism*, Vienna, Austria: Springer-Verlag.
- 7- Fesenmaier, D. (2000). *Information and Communication technologies in Tourism*, Vienna, Austria: Springer-Verlag.
- 8- Frew, A. J. (2000). *Information and Communication Technology Research in the Travel and Tourism Domain: Perspective and Direction*, *Journal of Travel Research*, V39:136-145.
- 9- Jafari, J. (1987). *Tourism Models: the sociocultural aspects*, *Tourism Management*, 8:151-9.
- 10- Jogaratnam, G, K. Cohen, K. McCleary, M. Mena, J. Yoo. (2005). *An Analysis of Institutional Contributors to three Major academic tourism journals: 1991-2001*. *Tourism Management*,
- 11- Klein, B. Schmi d, A.M. Tjoa, and H. Werthner. (1996). *Information and Communication technologies in Tourism*, Vienna, Austria: Springer-Verlag.
- 12- O'Connor, P. and J. Murphy. (2004). *Research on Information Technology in the Hospitality Industry*, *International Journal of Hospitality Management*, V23:473-484.
- 13- Roberto, D. (2003). *Resources Guide: Information Communication Technologies for Travel and Tourism*: <http://www.hlst.ltsn.ac.uk/resources/ict.pdf>.
- 14- Werthner, H, and S. Klien. (1999). *Information and Technologies and Tourism*, Vienna, Austria: Springer-Verlag.